

Policymaking of Urban Development Plans with Emphasis on Integrated Management Concepts

Morteza Ali Mahdavi

PhD. Candidate, Department of Geography and Urban Planning, Marand Branch, Islamic Azad University, Marand, Iran. E-mail: mortezaali.mahdavi@gmail.com

Karim Hosseinzadeh Dalir*

*Corresponding Author, Prof., Department of Geography and Urban Planning, Marand Branch, Islamic Azad University, Marand, Iran. E-mail: phd.dalir1399@gmail.com

Bashir Beyg Babaye

Assistant Prof., Department of Geography and Urban Planning, Malekan Branch, Islamic Azad University, Malekan, Iran. E-mail: bashir_beygbabaye@yahoo.com

Abstract

Considering nearly half a century of history of urban development plans and the ups and downs of preparing and implementing these plans, their review and evaluation is an inevitable necessity. The investigations carried out on the implementation of plans in some cities of the country indicate that there is a significant gap and difference between the existing reality and the image given by the comprehensive plans of the cities. Reviewing the process of preparing, approving and implementing comprehensive urban plans in Iran shows the presence of a centralized and authoritarian approach in their preparation. The purpose of the research is to evaluate the feasibility of urban development projects in the middle cities of Andam. The research method of this research is based on the goal, applied-developmental, and based on data collection, it is a part of descriptive-analytical research, which advances the research work in the sub-branches of survey and case study. The statistical population of the current research consists of the citizens of Marand city, and the sample size was obtained using Cochran's formula equal to 380 citizens, as well as the number of 50 elites and 50 officials and experts of the governing organizations of Marand city. The results show that based on the SOAR model, in order to realize the strategies in the urban development plans, the requirements of the municipal managers in the participation of the citizens in order to make the legal, executive and institutional platforms agile, taking into account the independence of the municipality and intensifying the institutional arrangements in the realization of social capital within Take institutional and inter-institutional measures to have the necessary consistency and coherence in urban development plans.

Keywords: Feasibility, Urban development plans, Marand.

Citation: Mahdavi, Morteza Ali; Hosseinzadeh Dalir, Karim & Beyg Babaye, Bashir (2022). Policymaking of Urban Development Plans with Emphasis on Integrated Management Concepts. *Urban and Regional Policy*, 1(4), 44-59.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

امکان سنجی طرح‌های توسعه شهری در شهرهای میانه اندام (نمونه موردی: شهر مرنند)

مرتضی علی مهدوی

دانشجوی دکتری، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد مرنند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرنند، ایران. رایانامه: mortezaali.mahdavi@gmail.com

کریم حسین زاده دلیر

استاد گروه شهرسازی، واحد مرنند، دانشگاه آزاد اسلامی، رند، ایران. رایانامه: phd.dalir1399@gmail.com

بشیر بیگ بابایی

استادیار، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد ملکان، دانشگاه آزاد اسلامی، ملکان، ایران. رایانامه: bashir_beygbabaye@yahoo.com

چکیده

با توجه به نزدیک به نیم قرن سابقه طرح‌های توسعه شهری و فراز و نشیب‌هایی که تهیه و اجرای این طرح‌ها داشته، بازنگری و ارزیابی آن‌ها ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. بررسی‌های انجام شده در مورد اجرای طرح‌ها در برخی از شهرهای کشور حاکی از آن است که بین واقعیت موجود و تصویری که طرح‌های جامع از شهرها به دست داده‌اند، فاصله و تفاوت قابل توجهی وجود دارد. مرور فرایند تهیه، تصویب و اجرای طرح‌های جامع شهری در ایران نشان دهنده وجود برخوردی متمرکز، آمرانه در تهیه آن‌هاست. هدف پژوهش امکان سنجی طرح‌های توسعه شهری در شهرهای میانه اندام است. روش پژوهش این تحقیق بر مبنای هدف، کاربردی - توسعه‌ای است و بر مبنای جمع‌آوری داده‌ها، جزء پژوهش‌های توصیفی - تحلیلی است، که در زیر شاخه‌های پیمایشی و بررسی موردی کار پژوهش را پیش می‌برد. جامعه آماری تحقیق حاضر شهروندان شهر مرنند تشکیل می‌دهد که حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران بدست آمد برابر با ۳۸۰ نفر از شهروندان و همچنین تعداد ۵۰ نفر از نخبگان و ۵۰ نفر از مسئولین و کارشناسان سازمان‌های اداره کننده شهر مرنند انتخاب شد. نتایج نشان می‌دهد که بر اساس مدل *soar*، برای تحقق راهبردهای در طرح‌های توسعه شهری، باید الزامات مدیران شهرداری در مشارکت شهروندان در جهت چابک‌سازی بسترهای قانونی، اجرایی و نهادی با در نظر گرفتن استقلال شهرداری و تشدید ترتیبات نهادی در تحقق سرمایه اجتماعی درون نهادی و میان نهادی مبادرت ورزید تا سازگاری و انسجام لازم در طرح‌های توسعه شهری را داشته باشیم.

کلیدواژه‌ها: امکان‌سنجی، طرح‌های توسعه شهری، مرنند.

استناد: مهدوی، مرتضی علی؛ حسین‌زاده دلیر، کریم و بیگ‌بابایی، بشیر (۱۴۰۱). امکان سنجی طرح‌های توسعه شهری در شهرهای میانه اندام (نمونه موردی: شهر مرنند). *سیاستگذاری شهری و منطقه‌ای*، ۱(۴)، ۴۴-۵۹.

مقدمه

با در نظر گرفتن پیش بینی سازمان ملل که تا سال ۲۰۳۰ بیش از ۶۰ درصد جمعیت جهان در شهرها زندگی خواهند کرد، واضح است که در آینده نزدیک جهان وابسته به شهر و شهرنشینی خواهد شد. چنین افزایش سریع و شتابان شهرنشینی توأم با توسعه شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و غیره نبوده است. بر این اساس کشورها جهت توسعه متعادل و همه جانبه که منجر به بهبود زندگی همه زندگی انسان‌ها شود، نیازمند شناخت صحیح و برنامه‌ریزی‌های مناسب و بهینه در سطح ملی و منطقه ای هستند. برتری یک شهر مرکزی عمدتاً در کشورهای در حال توسعه‌ای اتفاق می‌افتد که شهرنشینی سریع را تجربه کرده‌اند. کشورهای در حال توسعه، برخلاف کشورهای توسعه‌یافته در قرن نوزدهم، نوآوری پیشرفته را از کشورهای توسعه‌یافته تقلید کردند (Abdolazadeh, 2020). با عنایت به اینکه عدم توجه ویژه به نقشی که شهرهای میانی و شهرهای کوچک در نظم سلسله مراتبی شهرهای ایران دارند به‌عنوان حلقه مفقوده در زنجیره شبکه شهری کشور محسوب می‌گردند که با بی‌توجهی که در طی سالیان طولانی به آنها شده است منجر به شدت گرفتن جریان مهاجرت روستاییان و شهرهای کوچک و میانی به شهرهای بزرگ‌تر شده است (Cheraghi, 2021).

با توجه به رشد سریع شهرهای بزرگ کشورهای در حال توسعه و ظهور مسائل مربوط به کمبود واحدهای مسکونی و بالا رفتن میزان بیکاری، عده ای از محققان پیشنهاد کرده‌اند برنامه‌ریزی‌های توسعه بر اساس تاکید بر پویایی شهرهای میانی تهیه شود، زیرا به دلیل وجود امکانات شغلی، تعلیم و تربیت و دیگر نیازهای اساسی، شهرهای بزرگ مقصد نهایی بیشتر مهاجران روستایی و مهاجران شهرهای میانی است. طرفداران شهرهای میانی در امر توسعه معتقدند در صورت تامین این قبیل نیازها در شهرهای میانی مسیرهای مهاجرتی تغییر یافته، به جای شهرهای بزرگ، شهرهای میانی مقصد نهایی مهاجران روستایی خواهند بود. یکی از مشخصه‌های اصلی شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران، توزیع فضایی نامناسب شهرها در سطح این مناطق می‌باشد. در این قبیل کشورها یک شهر مترو پل چند میلیون نفری با حمایت‌های خاص در سطح بسیار بالایی توسعه یافته و تمامی کشور را در حوزه نفوذ سیاسی، اداری و اقتصادی - اجتماعی خود قرار می‌دهد. در نتیجه مسایل و مشکلات زیادی گریبان گیر نظام شبکه شهری در این جوامع خواهد شد و شبکه شهری این مناطق با عدم تعادل و ناهماهنگی‌های بسیاری مواجه خواهد شد (Sageghi, 2006).

با توجه به نزدیک به نیم قرن سابقه طرح‌های توسعه شهری و فراز و نشیب‌هایی که تهیه و اجرای این طرح‌ها داشته، بازنگری و ارزیابی آنها ضرورتی اجتناب ناپذیر است. بررسی‌های انجام شده در مورد اجرای طرح‌ها در برخی از شهرهای کشور حاکی از آن است که بین واقعیت موجود و تصویری که طرح‌های جامع از شهرها به دست داده‌اند، فاصله و تفاوت قابل توجهی وجود دارد. مرور فرایند تهیه، تصویب و اجرای طرح‌های جامع شهری در ایران نشان دهنده وجود برخوردی متمرکز، آمرانه در تهیه آنهاست (Mostofi, Sarvari, Hanaee, & Mahdinia, 2022). چنین طرز تفکری در تهیه طرح‌ها، باعث تهیه طرح‌های ناقص و غیر واقع بینانه شده است. به عبارت دیگر، طرحی که بر اساس تصمیم وزارت مسکن و شهرسازی، اعتبار سازمان برنامه و بودجه (سابق) و عقد قرارداد یکنواخت با مشاور تهیه شود به علت عدم اطلاع مجریان طرح (شهرداری‌ها) و مردم به عنوان استفاده‌کنندگان نهایی طرح نمی‌تواند در اجرا موفق باشد. به همین علت کمتر طرح شهری توانسته است در دستیابی به اهداف خود از موفقیت قابل توجهی برخوردار باشد (Aliakbari, Rahnamaei, & Ebrahimi, 2013).

از اولین نمونه‌های برنامه‌ریزی مدون و حرفه‌ای برای شهرها، می‌توان به طرح‌های جامع اشاره کرد که به نوعی دخالت مدبرانه و هنرمندانه تصمیم‌گیرندگان و برنامه‌ریزان در مورد شهرها بود. از این طرح‌ها که از سال ۱۹۳۴، با تهیه طرح جامع آمستردام هلند و از سال ۱۳۴۵ با تصویب بندر لنگه در ایران رواج یافت، به این صورت یاد می‌شود که: سندی است مصوب، قانونی و لازم‌الاجرا که بهترین راه‌حل‌های ممکن را با توجه به شرایط شهرها و نیازهای شهروندان پیشنهاد کرده است. در ایران از آنجا که پیشنهاد این طرح‌ها در عمل توفیق لازم را نداشته، همواره شیوه‌تَهبیه و اجرای آن از طرف کارشناسان به دلایل مختلفی نقد و عنوان شده که طرح‌ها در نظام گرداب رسمی تهیه وارجاع، خلاصه شده و از کیفیت طرح‌ها و مطابقت آن با شرایط محلی خبری نیست (Dastjerdy, 2013).

امروزه در سطح جهانی شیوه‌های نوینی از برنامه‌ریزی، مطرح و به مرحله اجرا در می‌آیند (Salari & Sohi, 2017). در این میان، در زمره مهم‌ترین این شیوه‌ها و رویکردها، می‌توان به برنامه‌ریزی راهبردی اشاره نمود که پس از افول آن در دهه هشتاد، بعد از دهه نود با کسب تجربه از اشتباهات گذشته (Ahmadi, Rahnamaii, & Aliakbari, 2021) و با الحاق نظریه‌های برنامه‌ریزی مشارکتی، نظریه‌های پست مدرن و گرایش‌های زیست محیطی به ساختار پیشین، بار دیگر رونق یافته است. این شیوه از برنامه‌ریزی در سال‌های اخیر در بسیاری از کشورهای جهان متداول شده و نویدی جهت پاسخ‌گویی به مشکلات برنامه‌ریزی شهری در ارتباط با مسائلی چون نظام سلسله‌مراتبی برنامه‌ها، انعطاف‌پذیری برنامه‌ها، هماهنگی بین سازمانی، اجرایی بودن، مشارکت مردمی و توسعه پایدار می‌دهد (Ahmadi, Rahnamaii, & Aliakbari, 2019; Khaliji, Hajinezhaz, & Mahdikhah, 2020).

طبق پیش‌بینی‌های سازمان ملل تا سال ۲۰۳۰ میلادی بیش از ۶۰ درصد جمعیت جهان در نواحی شهری زندگی خواهند کرد (Farsi & Honardan, 2015). به طوری که پیش‌بینی شده است بیشترین میزان این افزایش جمعیت و شهرنشینی در شهرهای کشورهای در حال توسعه اتفاق خواهد افتاد (Farsi & Honardan, 2015). در مورد شهرها و روند رشد شهرنشینی در ایران باید گفت که در این زمینه شهرهای ایران نیز با چالش‌های بسیار جدی مواجه‌اند، طبق آمار صندوق جمعیت سازمان ملل متحد در سال ۲۰۰۹ در حدود ۷۰ درصد از جمعیت ۷۴ میلیون و ۱۹۶ هزار نفری و جوان ایران در مناطق شهری زندگی می‌کنند و نیز از هر ۴ نفر در این کشور، یک نفر کمتر از ۱۵ سال سن دارد (Jajarmi, 2016).

بررسی و مطالعه مرکز اسکان بشر سازمان ملل متحد نشان می‌دهد که در سال ۱۴۰۰ جمعیت شهری ایران نه تنها به دو برابر خواهد رسید بلکه ۱۰ میلیون نفر از این ساکنان جدید در شمار گروه‌های کم درآمد شهری خواهند بود که حدود ۷-۵ میلیون نفر از آنها در سکونتگاه‌های غیررسمی در شهرهای بزرگ و نواحی مادرشهری سکونت خواهند داشت (Pakdamankoleti & Mohammadi, 2020).

با وجود رشد جمعیت شهرها به خصوص در کشورهای در حال توسعه، این شهرها ضرورتاً توسعه پیدا نمی‌کنند؛ در عوض این رشد سریع، فشارهای زیادی را بر محیط شهری وارد می‌کند (Sharifzadegan & Ebadi Ghajari, 2022). نتیجه این رشد، فقر شهرنشینی، رشد زاغه‌ها و افزایش ناامیدی برای آنهاست که برای زنده ماندن و ترقی خانواده خود در سکونتگاه‌های حاشیه شهر بدون دسترسی به خدمات اساسی و اغلب بدون دسترسی به حق مسلم انسانی خود در

کشمکش هستند (Daneshvar, 2021). با وجود این شهرنشینی دلیل واقعی بیشتر مشکلات شهری نیست. اغلب اوقات دلیل واقعی این مشکلات کمبود ظرفیت‌های اجرایی و سیاسی و نبود تعهد برای مدیریت مؤثر شهری است (Rezaei, 2018). متعاقب کشورهای در حال توسعه، برنامه‌های موجود در ایران نیز که برای شهرها در قالب طرح‌های جامع و تفصیلی مطرح هستند، به دلیل اینکه بیشتر کالبدی، ایستا، و سنتی بوده و در تدوین آنها از ابعاد اجتماعی، اقتصادی و مدیریتی لحاظ نشده است (Pourahmad & Khaliji, 2014) و در عمل با مواردی از قبیل عدم انعطاف‌پذیری، طولانی مدت بودن، قابلیت اجرایی ضعیف، میزان ناچیز تحقق اهداف پیش‌بینی شده، عدم توجه به محرک‌های حرکات جمعیتی، عدم توجه به عملکرد غالب شهرها، ضعف ضوابط قانونی و ... روبرو هستند (Sarvar & Ezatpanah, 2021). پاسخگوی نیازهای فعلی شهر نیستند. از جمله دلایل چنین روندی این است که برنامه‌ریزی شهری همواره در کشورهای در حال توسعه از ابتدای خود با یک تناقض اساسی یعنی فقدان محلی‌سازی مفاهیم طرح‌های توسعه شهری بویژه در حوزه تدوین جامع همراه بوده است (Masihi & Kazaz, 2019).

با توجه به مجموعه عوامل و شرایط مؤثر در شکل‌گیری و اجرای طرح‌های توسعه شهری در ایران از یک طرف و با توجه به بررسی و ارزیابی نتایج حاصله از آنها، از طرف دیگر، می‌توان گفت که در مجموع این طرح‌ها نتوانسته‌اند در عمل به تحقق اهداف مورد نظر خود دست پیدا کنند (Yarigholi, Roshti, & Sajadi, 2019). با گسترش امکانات و خدمات در شهرهای میانی می‌توان از مهاجرت به سمت شهرهای بزرگ جلوگیری کرد و اقتصادی پویا برای این شهرها به وجود آورد. برای کمک به ایجاد فرآیندهای تصمیم‌سازی مشارکتی در کشورهای در حال توسعه و شهرهای میانی به منظور کاستن از سطح فقر شهری و تأمین توسعه پایدار سازمان ائتلاف شهرها «راهبرد توسعه شهر» را به عنوان ابزار مؤثری ترویج می‌نماید. راهبرد توسعه شهر با مسئله فقر زدایی و ارتقاء کیفیت زندگی اقشار فقیر در کشورهای در حال توسعه و جوامع در حال شهرنشینی شدن رابطه بسیار نزدیکی دارد. نکته قابل توجه درباره راهبرد توسعه شهر تاکید به اجرا و نه تدوین سند به عنوان هدف نهایی می‌باشد. فرایند راهبرد توسعه شهر به چند دلیل مورد استقبال واقع گردیده است: ۱- اصلاح نظام مدیریت شهری، ۲- پاسخگو نمودن نهادها ۳- شفاف‌سازی فرآیند تهیه طرح.

طرح جامع شهرمردن در یک فضای آرمانی و جدا از واقعیات و ظرفیت جامعه شهری، برای شهر و شهروندان تدوین شده است. در واقع این گونه طرح‌ها قابلیت اجرایی ندارد، چرا که مطالعاتی در باب امکان‌سنجی و اجرایی بودن این طرح‌ها با توجه به شرایط و ظرفیت‌ها صورت نگرفته و در روند تهیه آن فقط به ابعاد کالبدی پرداخته شده و به جنبه‌های اجتماعی از جمله مشارکت مردم در تهیه طرح‌ها که امروزه یکی از ارکان توسعه پایدار محسوب می‌شود پرداخته نشده و بسیاری از راهکارها واقعیت اجرایی در سطح شهر پیدا نکرده و در سطح پیشنهاد مانده است، لذا اینگونه طرح‌ها تنها تداعی‌کننده مفهوم شهرنشینی هستند و نه مفهوم شهرگرایی. براساس آنچه گفته شد می‌توان دریافت که در بسیاری موارد فقدان پیش‌شرط‌های لازم، به عملی نشدن طرح‌های توسعه شهری مردن منجر شده است، که تداوم چنین روندی رشد بدون برنامه و توسعه کالبدی آشفته داشته باشد و بسیاری از نیازهای آتی شهر و شهروندان مهیا نشود. بسیار واضح است که توجه اساسی به مکانیزم حاکم بر نظام برنامه‌ریزی و تعدیل آن در جهت دستیابی به نتایج مطلوب طرح، پیش‌ضرورت تهیه و اجرای طرح‌های راهبردی را آشکار می‌سازد.

با توجه به مطالب فوق هدف اصلی این پژوهش امکان‌سنجی طرح‌های توسعه شهری در شهر مرند می باشد که به دنبال آن موانع و چالش‌های پیش روی تهیه و اجرای طرح‌های توسعه شهری و پیش شرط‌های لازم برای اجرای این طرح‌ها و شاخص‌های راهبرد توسعه شهری در مرند تحلیل و بررسی می شود.

ادبیات پژوهش

بعد از جنگ جهانی دوم در اروپا، اعتراض معماران جوان گروه ده و تئوری سیستم برتالنفی طرح‌های جامع را منسوخ شده اعلام کردند و مدل طرح ساختاری را جایگزین آن نمودند. انتقادات وارد بر طرح‌های جامع از بعد نظری شامل ناکارآمدی منطقه بندی و تقسیم بندی شهر در طرح‌های جامع و نیز اینکه در طرح‌های جامع به مسائل شهری عمدتاً با نگاه فیزیکی و کالبدی توجه می‌شود، همچنین مشخص نبودن جایگاه نظارت بر کیفیت در طرح‌های جامع می‌باشد. همچنین از بعد روش‌شناسی: مطالعات غیر منسجم است (هر بخش برای خود کار می‌کند و ارتباط خوبی بین مطالعات گوناگون وجود ندارد)، انعطاف ناپذیر است (ناشی از پیچیدگی مقوله توسعه شهری) و از نظر اجرایی - مدیریتی: می‌توان شهرداری‌ها، دولت و مشارکت مردمی، جایگاهی در تهیه و اجرای طرح‌های جامع ندارند. لازم به ذکر است طرح‌های ساختاری - راهبردی بیشتر از طرح‌های جامع اقدامات اجرایی دارد و عوامل اجرایی و تصمیم ساز خیلی بیشتر با همدیگر در ارتباط هستند. همچنین می‌دانیم که ارتباط بین سیاستها و طرح‌های کالبدی دو طرفه است. در طرح ساختاری هم بر طرح کالبدی و هم بر سیاستگذاری جهت رسیدن به اهداف عملیاتی تاکید می‌شود. این طرح‌ها دارای سطوح سه گانه تهیه طرح‌های راهبردی - ساختاری، تهیه طرح‌های تفصیلی و نظارت، پیگیری و بازنگری می‌باشد (Ahmadi et al., 2019).

طرح‌های ساختاری در حالت کلی بر دو قسمت تفکیک می‌شوند: طرح ساختاری شهرستان و طرح ساختاری شهر. طرح ساختاری شهرستان در سطح ناحیه است و مربوط به اسکان، فعالیت، ارتباطات و زیر ساخت‌های توسعه پایدار می‌باشد و کلیات ساختاری شهرهای بزرگ و هادی شهر، هادی روستا مجموعه‌های روستایی، محوطه‌های صنعتی و توریستی و... مشخص و خط مشی توسعه آنها را تدوین می‌کند. قابل ذکر است در ایران این طرح‌ها از سال ۱۳۷۷ ه.ش در وزارت مسکن دنبال شده است. ارکان طرح‌های ساختاری عبارتند از: تبیین و تعیین اهداف کلان (دیدگاه‌های عمومی و دراز مدت)، تبیین سیاستها و راهکارها و تعریف ابزار حصول به اهداف، تدوین، ترسیم یا ارائه تصویری از نقشه استخوان بندی شهر، تعریف نظام فعال مدیریتی (مشارکت، نظارت، پیگیری، ارزیابی و اصلاح مستمر) همچنین ابعاد اجرایی طرح‌های ساختاری عبارتند از: پیوستگی بین برنامه‌ریزی و مدیریت اجرایی، برنامه‌ریزی محلی، فرایند پویا (تاکید بر اصل انعطاف پذیری شهر)، شهرسازی اجرایی بجای شهرسازی ضابطه‌ای، نقش مشارکت شهروندان در ابعاد مختلف علمی، اقتصادی، اجتماعی و ... تحول در ابزارهای قانونی اجرایی شهری است (Ahmadi et al., 2021).

جدول ۱- نظریه‌های مؤثر در نقد الگوی طرح جامع و ارائه الگوی برنامه‌ریزی راهبردی

نگرش اصلی	نظریه پرداز	کاربرد در الگوی راهبردی
نگرش سیستمی	چادویک ^۱	چادویک در کتاب نگرش سیستمی خود، مقایسه‌ای بین مدل سیستماتیک انجام می‌دهد و معتقد است که روش سیستمی با توجه به تجزیه و تحلیل و بازخورد مبتنی بر حل مسائل، کارایی بیشتری دارد. به اعتقاد چادویک، با توجه به پیچیدگی جامعه شهری و دخالت عوامل متعدد فر دی و جمعی، الگوی طرح‌های جامع که شیوه‌ای منطقی و تعقلی تهیه می‌شوند با واقعیت تعارض دارند و اجرایی نیستند.
	پیترهال ^۲	پیترهال در انتقاد از برنامه‌ریزی جامع، به ضرورت به کارگیری اصول برنامه‌ریزی راهبردی اشاره دارد. به نظر وی، برنامه‌ریزی شهری قبل از پرداختن به جزئیات، به تمرکز بیشتر بر روی اصول کلی نیاز دارد و باید بر فرایندها با توالی زمانی در جهت رسیدن به اهداف تأکید کند.
	لیند بلوم ^۳	لیند بلوم در نقد برنامه‌ریزی جامع و روش‌های جایگزین آن را به مقوله برنامه‌ریزی اندک افزا اشاره دارد. در این شیوه توصیه می‌شود که به جای تعیین برنامه‌ها و سیاست‌های دراز مدت از اهداف کوتاه مدت و مرحله‌ای با توجه به تغییرات استفاده شود.
نگرش فرایندی- راهبردی برنامه‌ریزی	فالودی ^۴	به اعتقاد فالودی، یکی از راه‌های غلبه بر محدودیت برنامه‌ریزی جامع، توسل به برنامه‌ریزی فرایندی و راهبردی است. از نظر وی راهبردهای برنامه‌ریزی، رویکردهایی هستند که امکان می‌دهد روند برنامه‌ریزی بر پایه شناخت معتبر و امکانات واقعی استوار گردد و روند تصمیم‌گیری به جای تعیین تکلیف قطعی و نهایی، در جهت اصلاح واقعی و مرحله‌ای قرار گیرد.
	راسل ایکاف ^۵	با توجه به تغییر و دگرگونی مداوم در پدیده‌های جهان و پیچیدگی آنها، باید با آشفتگی جامع به طور کلی برخورد شود و برای حل آن باید تعامل بین بخش‌های مختلف مشخص گردد. اصول عملیاتی برنامه‌ریزی تعاملی عبارتند از مشارکت، مداومت و کل‌نگری مبتنی بر برنامه‌ریزی هدف‌ها
نگرش اجتماعی- مشارکتی برنامه‌ریزی	پل دیویدف ^۶	دیویدف با آگاهی کامل از محدودیت‌های شیوه برنامه‌ریزی جامع، سعی در اصلاح این شیوه و واقع بین کردن آن از طریق ساختن مشارکت مردمی و دخالت مردم و تأکید بر نقش نظارتی مردم دارد. وی حتی به تدوین برنامه به وسیله مردم برای نقادی برنامه‌های ارائه شده از طرف برنامه‌ریزان و جایگزینی آن اشاره دارد. (برنامه‌ریزی و کالتی).

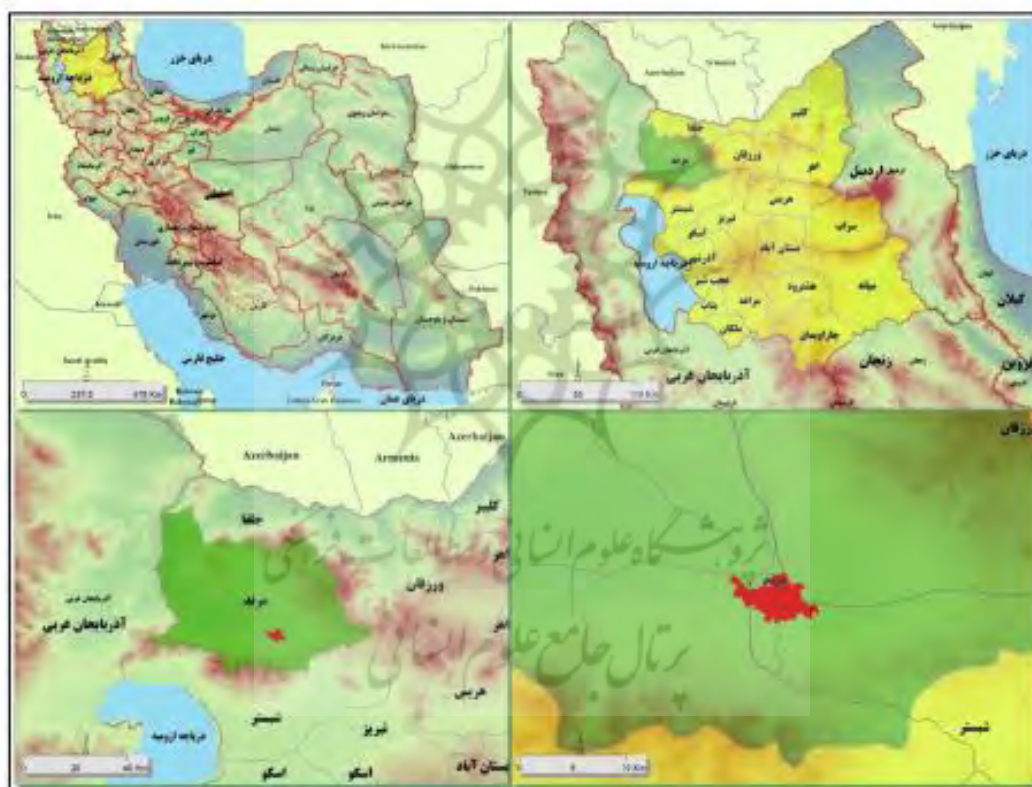
Source: (Daneshvar, 2021; Masihi & Kazaz, 2019)

محدوده مورد مطالعه

مرند از شهرهای استان آذربایجان شرقی و مرکز شهرستان مرند است. این شهر در فاصله ۶۵ کیلومتری از شمال غربی

1. Chadwick
2. Peter Hall
3. Lindblum
4. Faludi
5. Russel Acoff
6. Paul Davidoff

تبریز قرار دارد. مرند از نظر سابقه و پیشینه تاریخی یکی از شهرهای بزرگ استان آذربایجان شرقی محسوب می‌شود که در محور ارتباطی اروپا و آسیای میانه قرار گرفته‌است. نخستین نام مرند را مورخینی چون هرودوت و گزنفون؛ ماندگارنا دانسته‌اند و استرابون آن را موروندا خوانده‌است. بر اساس اسناد «اورارتویی» سابقه این شهر به میانه هزاره سوم پیش از میلاد می‌رسد. مرند در روزگار پادشاهی مادها از رونق زیادی برخوردار بوده و روزگاری مرکز حکومت اقوامی مهم در دوره کلد و آشور بوده‌است. بر اساس نوشته‌های تورات، مادر نوح در شهر مرند دفن شده و در روایتی احتمال دفن نوح نیز در این شهر آمده‌است. در روایات باستانی آرامنه آمده است، نوح در مرند مدفون شده که البته آرامنه امروزی می‌گویند نوح در نخجوان فرود آمد و در آن شهر نیز مدفون شد، ولی قبر همسرش در مرند است. مرند با دارا بودن ۱۳۰، ۸۲۵ هزار نفر جمعیت و با ۲۸ کیلومتر مربع مساحت (سال ۱۳۹۴) سومین شهر پرجمعیت استان پس از تبریز و مراغه، همچنین از نظر مساحت سومین شهر بزرگ استان پس از تبریز و مراغه محسوب می‌شود.

شکل ۱. موقعیت شهر مرند

با توجه به موقعیتی که شهر مرند در استان آذربایجان شرقی دارد، در دهه‌های گذشته این شهر نیز با رشد شهرنشینی بالایی مواجه بوده و در معرض مهاجرت روستائیان قرار گرفته است و به دنبال آن محلات و مناطق زاغه‌ای و حاشیه‌ای به تدریج در حواشی آن شکل یافته‌اند. در مقابل، مشکلاتی از قبیل کمبود مسکن، فقر و بسیاری دیگر از مشکلات اجتماعی-اقتصادی را به شهر تحمیل نموده‌اند. مهاجرت از روستا به شهر نیز در شهر مرند به وفور به چشم می‌خورد، با افزایش مهاجرت‌ها از روستاهای اطراف به شهر، مشکلات و معضلات شهری نیز روز به روز بیشتر شده

است و چون مهاجران روستایی بدون برنامه مشخصی وارد شهر شده و در آن سکنی گزیده اند، در بیشتر موارد مناطق اطراف شهر را که نسبت به زمین‌های داخل محدوده شهر قیمت و ارزش ریالی کمتر دارند اشغال نموده و با زندگی حاشیه ای سیمای شهر را دگرگون ساخته اند. یکی از بزرگترین معضلات شهر مرند بالا بودن مهاجرت از نقاط روستایی به شهر مرند است. بیشترین مهاجران از نقاط روستایی شهرهای سراب و اهر می باشند. مهاجرت آنها به شهر مرند موجب بروز پدیده حاشیه نشینی و ساخت و سازهای غیرقانونی در داخل و خارج از محدوده شهر شده است. این مهاجران از یکسو هزینه اضافی را به لحاظ استفاده از خدمات و امکانات و تأسیسات شهر که برای مردم شهر برنامه‌ریزی و تدارک دیده شده است تحمیل می نماید و از سوی دیگر مشکل مسکن را تشدید کرده‌اند.

روش تحقیق

روش پژوهش این تحقیق بر مبنای هدف، کاربردی - توسعه ای است و بر مبنای جمع‌آوری داده‌ها، جزء پژوهش‌های توصیفی - تحلیلی است، که در زیر شاخه‌های پیمایشی و بررسی موردی کار پژوهش را پیش می برد .

شیوه بکار رفته در انجام این تحقیق با توجه به این که پژوهش از نوع کاربردی بوده و به منظور کشف روابط بین متغیرها و پدیده‌ها و همچنین گره‌گشایی از مسائل و تنگناهای کالبدی موثر در فضای موجود در شهر مرند تدوین شده است بدین صورت می باشد که نخست بر اساس نتایج پرسشنامه‌ها که در بین ۱۰۰ نفر از متخصصین شهری در شهرداری و اداره راه و شهرسازی شهر مرند پخش گردیده است مهمترین نقاط قوت و ضعف بافتهای فرسوده منطقه شناسایی و وزن‌دهی شده است. جامعه آماری تحقیق حاضر شهروندان شهر مرند تشکیل می دهد که حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران بدست آمد برابر با ۳۸۰ نفر از شهروندان و همچنین تعداد ۵۰ نفر از نخبگان و ۵۰ نفر از مسئولین و کارشناسان سازمان‌های اداره کننده شهر مرند انتخاب شد.

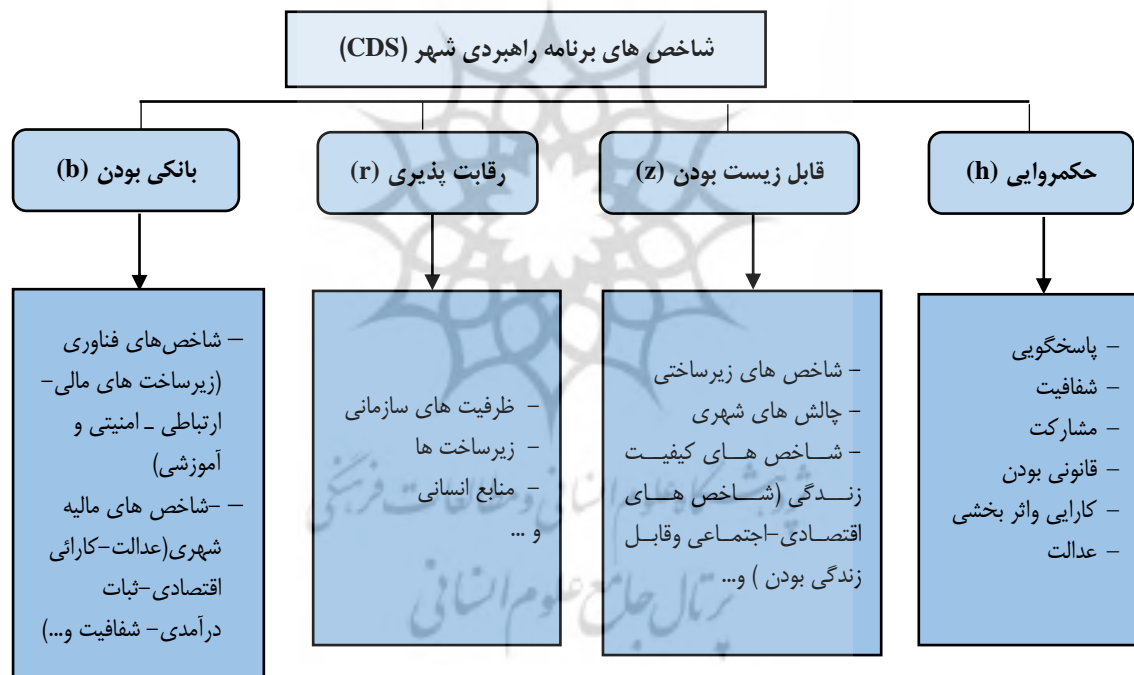
در این پژوهش با استفاده از دو روش کتابخانه ای و میدانی داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری گردیده است. در قسمت اسنادی (کتابخانه ای) از منابعی همچون کتاب‌ها، مقالات، گزارشات، استفاده شد. سپس نظرات و دیدگاه‌های خبرگان و صاحب‌نظران و شهروندان با ابزار پرسشنامه جمع‌آوری گردیده است. روش میدانی که در پژوهش استفاده شده بدین صورت است: جمع‌آوری آمار و اطلاعات لازم از طریق پرسشنامه (بطور مستقیم)، جمع‌آوری اطلاعات محلی از طریق مشاهده، جمع‌آوری اطلاعات لازم از طریق مصاحبه با صاحب‌نظران، کارشناسان، مسئولین مربوطه و مردم.

در این تحقیق به منظور تجزیه و تحلیل داده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است. در آمار توصیفی از جدول فراوانی و درصدها، میانگین‌ها و انحراف معیارها و از آزمون تی استفاده می شود همچنین در آزمون استنباطی از آزمون تی، آزمون‌های همبستگی، رگرسیون استفاده شده، ضمناً برای انجام محاسبات از نرم افزار Exper choice برای تحلیل و وزن دهی از AHP استفاده شده است. همچنین برای ارزیابی عوامل داخلی و خارجی شهر میانه و ارائه راهبردها برای بکارگیری طرح‌های راهبردی و استراتژیک از مدل SWOT و مدل کمی برنامه‌ریزی راهبردی (QSPM) استفاده گردید.

برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات موجود در رابطه با شرایط مدیریت شهری و شهر مرند از پرسش نامه استفاده

شد که سوالات پرسش نامه بر اساس اصول برنامه راهبردی شهر شکل گرفت. شاخص‌های اصول استراتژی توسعه شهری عبارتند از: زیست پذیری، بانک پذیری، رقابت و حکمروایی خوب شهری. همچنین این شاخص‌ها به شاخص‌ها و معیارهای جزئی در پرسش نامه تقسیم می‌شوند تا سنجش این شاخص‌ها با دقت بیشتری در شهر مورد مطالعه انجام گیرد.

- معیارهای حکمروایی شهری شامل: مشارکت، پاسخگویی، شفافیت، قانونی بودن، عدالت و...
- معیارهای زیست پذیری شامل: شاخص‌های زیرساختی، چالش‌های شهری، کیفیت زندگی (شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی و...)
- شاخص‌های رقابت پذیری شامل: زیرساخت‌ها، ظرفیت‌های سازمانی، منابع انسانی
- و شاخص‌های بانک پذیری شامل: مالیه شهری (قانونی بودن، کارایی اقتصادی، عدالت، شفافیت، ثبات درآمدی و...) (زیرساخت‌های ارتباطی، مالی، امنیتی و آموزشی)

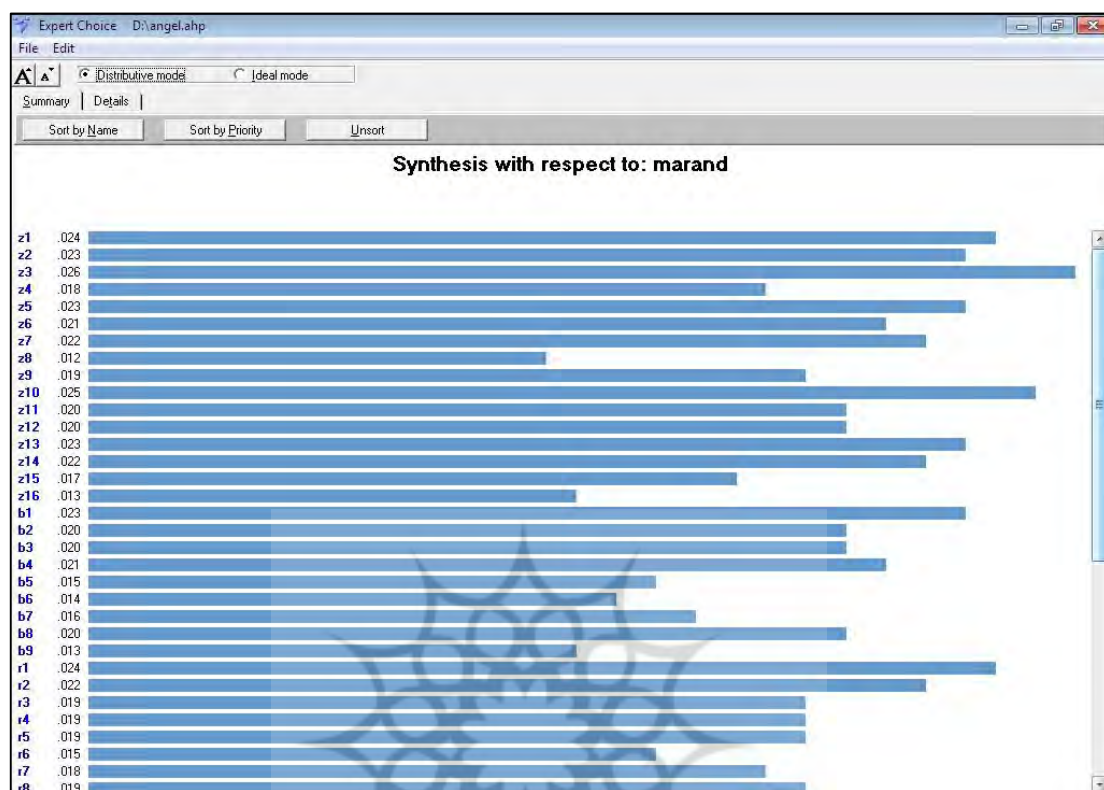
شکل ۲. متغیرهای پژوهش

یافته‌های تحقیق

برای ارزیابی و رتبه بندی شاخص‌های کالبدی امنیتی در بافتهای فرسوده شهری نخست به شناسایی مهمترین معیارهای اثرگذار بر امنیت کالبدی این بافتها می پردازیم سپس با استفاده از مدل AHP وزن دهی معیارها صورت میگیرد. نمودار وزن دهی معیارها را نشان میدهد.

همچنین بر اساس محاسبات نرم افزار Exper choice میزان شاخص CR که بایستی کمتر از ۰,۱ باشد ۰,۰۹

برآورد شده است که نشانگر صحت محاسبات صورت گرفته است.

شکل ۳. وزنه‌های تحلیل سلسله مراتبی

بر اساس نتایج پرسشنامه‌ها و بر حسب نظر کارشناسان و مسئولین شهری، مهمترین شاخصهای رقابت پذیری عبارتند از: میزان قدرت شهر مرند و رقابت با شهرهای منطقه و میزان ارائه و توسعه ی اشتغال و سطح برخورداری از اقتصادی خانواده‌ها و شرایط برگزاری دوره‌های آموزش کارکنان شهرداری و وجود شهرکهای صنعتی در شهر مرند و همچنین وجود محصولات صادراتی و همچنین وضعیت داشتن امکانات سرمایه‌گذاری و شرایط مناسب برای جذب سرمایه و از لحاظ زیست پذیری، می توان به میزان سطح امنیت در سطح شهر و سطح دسترسی به خدمات بهداشتی و درمانی و آموزشی و همچنین به استحکام ساختمانها در برابر حوادث و کیفیت فضاهای سبز و سطح دسترسی به حمل و نقل عمومی و همچنین میزان دسترسی به خدمات محلی و توسعه فرهنگی و ... اشاره کرد و در زمینه ی بانک پذیری می توان به وضعیت شبکه‌های مخابراتی شهر مرند به لحاظ گستردگی و فراگیری آن و وضعیت بسترهای زیر ساختی از قبیل پهنای باند اینترنتی و وضعیت شعب بانکی در سطح شهر در جهت مسایل مالی شهر مرند و وجود زیر ساختهای توسعه تجاری و بانکداری و وضعیت سیستم مالی و میزان کارایی اقتصادی طرحهای اجرا شده و شبکه‌های اطلاع رسانی و دسترسی برابر و یکسان شهروندان و میزان اطلاعات و نخبگان شهر مشارکت آنها در جهت رشد و توسعه ی شهری و... و از لحاظ حکمروایی شهری می توان به میزان تعامل مدیریت شهری و با شهروندان و وضعیت رسیدگی به شکایات شهروندان و نظر خواهی از شهروندان در فرایند تهیه و اجرا میزان اطلاع رسانی شهرداری در مورد طرح‌ها و برنامه‌های

شهرداری میزان آموزش شهروندان و میزان شفاف بودن شهرداری با شهروندان در مورد تصمیم‌گیری و... می‌توان اشاره کرد.

تکنیک SOAR^۱

تکنیک SOAR ترکیبی از استراتژی SWOT و دیدگاه مثبت‌شناسی است که در یک برنامه‌ریزی راهبردی، به جای تمرکز بر مشکلات و ضعف‌ها و تهدیدها به شناسایی و ایجاد قوت‌های کنونی و فرصت‌های سود بخش می‌پردازد. در فرآیند سنتی برنامه‌ریزی راهبردی به عنوان نمونه‌ای از آن که مشتمل بر قوت‌ها و فرصت‌ها و ضعف‌ها و تهدیدهاست چنانچه بخواهیم به لحاظ نظم فکری آن را به دو بخش ۵۰/۵۰ تقسیم کنیم، باید ۵۰ درصد از زمان خود را به نقاط مثبت و ۵۰ درصد بقیه را به نقاط منفی اختصاص دهیم. انسان ذاتاً به تقویت و تمرکز بر نقاط منفی گرایش دارد. در نگرش مثبت‌شناسی، نقاط مثبت و فرصت‌ها را تا آنجا رشد می‌دهیم که بتوانیم از طریق آن ضعف‌ها و تهدیدها را پوشش دهیم. برخلاف مدل‌های گذشته، از یک روند برنامه‌ریزی پایین به بالا پیروی می‌کند.

جدول ۲. وزن‌دهی راهبردهای حاصله از مدل soar

نمره	رتبه	ضریب	میانگین	عوامل کیلیدی	
۰,۳۲	۴	۰,۰۸	۳,۰۸	S1 میزان مشارکت در نهادسازی طرح‌های توسعه شهری	قوت
۰,۲۴	۲	۰,۱۲	۳,۰۱	S2 تعیین حیطه نظارت و اجرا بین شهرداری و شوراهای شهری	
۰,۱۳	۱	۰,۱۳	۳,۰۱	S3 الزام مدیران شهری در تن دادن به قواعد و معیارهای مشارکت مردم	
۰,۳۵	۵	۰,۰۷	۳,۰۸	S4 برداشتن گام‌های اولیه از سوی برخی سازمان‌ها و نهادها جهت هماهنگی با یکدیگر در طرح‌های توسعه شهری	
۰,۳۶	۶	۰,۰۶	۳,۰۸	S5 برخورداری مدیریت شهری از منابع، توان و تجربه کافی	
۰,۳۳	۳	۰,۱۱	۳,۰۷	S6 وجود برنامه‌های کوتاه و بلند مدت مدیریتی	
۱,۷۳	-	۰,۵۷	Invalid ! Character Setting	جمع نقاط قوت	
۰,۱۸	۲	۰,۰۹	۱,۰۵	O1 امکان هماهنگی و همکاری سازنده با دستگاه‌های مختلف	فرصت
۰,۲۱	۳	۰,۰۷	۱,۰۴	O2 تخصیص بهینه منابع مدیریتی و سرمایه اجتماعی	
۰,۱۲	۱	۰,۱۲	۱,۰۶۶	O3 ایجاد بستر مناسب جهت چابک سازی در راستای مدیریت یکپارچه در طرح‌های توسعه شهری	
۰,۲۴	۴	۰,۰۶	۱,۰۱	O4 افزایش آگاهی مردمی و ارتقا به مشارکت در طرح‌های توسعه شهری	
۰,۲۵	۵	۰,۰۵	۲,۰۴	O5 تقویت و نهادینه سازی فرصت‌های سرمایه گذاری	
۰,۲۴	۶	۰,۰۴	۱,۰۸	O6 ایجاد فرصت ارتباط مدیریت شهری با مردم و تعیین سازو کارها	
۱,۲۴	-	۰,۴۳	Invalid ! Character Setting	جمع فرصت‌ها	
۲,۹۷	-	۱	۳۱,۱۶	جمع قوت‌ها فرصت‌ها	

1. Strengths, Opportunities, Aspirations, Results

عوامل کیلیدی				نمره	رتبه	ضریب	میانگین
A1 نهادینه سازی و تقویت مدیریت یکپارچه در طرح‌های توسعه شهری				۰,۱۹۲	۶	۰,۰۳۲	۲,۶
A2 دستیابی به سند چشم انداز توسعه کلانشهری				۰,۱۷۵	۵	۰,۰۳۵	۲,۸
A3 توسعه نهادی و هم افزا				۰,۲۰۸	۳	۰,۰۵۰۲	۲,۶
A4 برطرف شدن سوء مدیریت شهری در طرح‌های توسعه شهری				۰,۱۲۹	۴	۰,۰۴۳	۲,۷
A5 طرح‌های توسعه شهری به دور از تفرق‌ها و واگرایی‌ها				۰,۱۶۴	۲	۰,۰۸۲	۱,۸
A6 استقلال شهرداری‌ها و درآمد پایدار				۰,۳۱	۱	۰,۰۳۱	۱,۷
جمع آرزوها				Invalid ! Character Setting	-	۰,۰۵۵	Invalid ! Character Setting
R1 ایجاد سازمان‌های قانون مدار				۰,۳۳	۳	۰,۰۱۱	۱,۹
R2 افزایش توان سو تخصص عوامل کارگزار در جهت ایجاد ارتباط قوی با شهروندان و پاسخگویی مناسب به آنان				۰,۲۶	۲	۰,۰۱۳	۲,۳
R3 کارایی مدیران در اجرای طرح‌های توسعه شهری و ضرورت هماهنگی بین سازمانی و نهادی				۰,۱۴۲	۱	۰,۰۱۴۲	۲,۱
R4 تقویت سرمایه اجتماعی در میان ذینفعان و ذی مدخلان				۰,۱۲۵	۵	۰,۰۲۵	۱,۹
R5 شکوفایی توانایی‌های بخش خصوصی دولتی عمومی				۰,۱۲۸	۴	۰,۰۳۲	۲,۳
R6 پویایی قوانین و مقررات				۰,۰۸۴	۶	۰,۰۱۴	۲,۱
جمع نتایج				۱,۰۷	-	۰,۰۴۵	۶,۳
جمع نتایج و آرزوها				۲,۲۴	-	۱	۲۰,۵

در نتیجه با توجه به مطالعات انجام شده اقدام به تدوین راهبردهای طرح‌های توسعه شهری گردید. راهبردهای اتخاذی عبارتند از:

راهبرد اول: تسهیلگری میان نهادی و ایجاد هم افزایی نهادی در طرح‌های توسعه شهری

راهبرد دوم: بسترسازی حضور نهادی و تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی چندجانبه در طرح‌های توسعه شهری

راهبرد سوم: توسعه نظام آموزش و اطلاع‌رسانی در طرح‌های توسعه شهری

راهبرد چهارم: توسعه شفاف‌سازی و پاسخگویی مدیریت شهری در طرح‌های توسعه شهری

راهبرد پنجم: توسعه نهادهای محلی در طرح‌های توسعه شهری

راهبرد ششم: توسعه قوانین محلی و خوانا نمودن آن (تفسیر محلی قوانین) در طرح‌های توسعه شهری

راهبرد ترکیبی: تمرکز زدایی مدیریت شهری به سطوح حکمروایی همکارانه و توسعه هم افزایی نهادی در طرح‌های توسعه شهری

جدول ۲ نشان می‌دهد که بر اساس مدل SOAR، برای تحقق راهبردهای در طرح‌های توسعه شهری، باید الزامات مدیران شهرداری در مشارکت شهروندان در جهت چابک‌سازی بسترهای قانونی، اجرایی و نهادی با در نظر گرفتن استقلال شهرداری و تشدید ترتیبات نهادی در تحقق سرمایه اجتماعی درون نهادی و میان نهادی مبادرت ورزید تا

سازگاری و انسجام لازم در طرح‌های توسعه شهری را داشته باشیم.

نتیجه‌گیری

برای دستیابی به راهبردهای اتخاذ شده نیاز به آن است که سیاست‌های مربوط به آن نیز بیان شود. بدین منظور برای راهبردهای مورد نظر اقدام به تدوین سیاست‌های اجرایی شد. سیاست‌های ارائه شده با توجه به مدل مفهومی و میدانی پژوهش مطرح شده است. بطوریکه مباحث مطرح شده در مدل مفهومی در قالب نظریه‌های و مفاهیمی همچون حکمروایی شهری، سرمایه اجتماعی، هم‌افزایی و تشریک مساعی، مشارکت مردم و اجتماعات محلی در نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری، تدوین قوانین مناسب اجرایی، تمرکز زدایی برنامه‌ریزی و مدیریت از یک طرف و مطالعه میدانی از طرف دیگر و پی بردن به شکاف و چالش‌های موجود مدیریت شهری که همان چالش‌های مطرح شده در مدل مفهومی پژوهش هست منجر به آن شده سیاست‌های مزبور برای پرکردن شکاف‌های مدیریت شهری در مواجهه با مدیریت در طرح‌های توسعه شهری در قالب رویکرد مدیریت یکپارچه ارائه شود.

راهبرد اول: تسهیلگری نهادی و ایجاد هم‌افزایی میان نهادی

سیاست‌های مورد اتخاذ برای این راهبرد به قرار زیر است:

- ایجاد واحد تسهیلگری در مدیریت شهری با محوریت شهرداری و شورای شهر با هدف ایجاد تعامل میان نهادی
- تدوین چارچوب قانونی منظم و مشخص تسهیلگری در مدیریت شهری با هدف رسمیت بخشی به نهادها و سازمان‌های ذی‌مدخل
- حضور واحد تسهیلگری در جامعه محلی برای ایجاد و توسعه نهادهای محلی

راهبرد دوم: بستر سازی حضور نهادی و تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری چند جانبه

سیاست‌های مورد اتخاذ برای این راهبرد به قرار زیر است:

- رسمیت بخشی به نهادهای محلی در ساختار مدیریت شهری
- واگذاری اختیارات اجرایی و مدیریتی گام به گام به نهادهای محلی برای تقویت حضور آنان
- دعوت از نهادهای مردمی و NGOها برای حضور در جلسات مدیریت شهری
- جذب مشارکت اولیه مردم و بخش خصوصی با ابزارهای تسهیلگری برای تحقق مدیریت یکپارچه
- حضور نهادهای محلی در فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری مداخله مدیریت یکپارچه
- تعیین نقش و وظایف هر کدام از بخش‌ها در فرایند مداخله طرح‌های توسعه شهری
- هم‌افزایی درون و میان نهادی بین بخش‌های مختلف در راستای جلوگیری از انحصار منابع قدرت در نظام تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری مدیریت یکپارچه
- تصمیم‌گیری جمعی (بخش خصوصی، مردمی، عمومی و دولتی) از ماهیت، ابعاد و چگونگی مدیریت در

طرح‌های توسعه شهری

راهبرد سوم: توسعه نظام آموزش و اطلاع‌رسانی

سیاست‌های مورد اتخاذ برای این راهبرد به قرار زیر است:

- برگزاری کارگاهها، دوره‌های مختلف آموزشی برای شناساندن الگوهای مداخله در طرح‌های توسعه شهری
- برگزاری دوره‌های آموزشی برای تقویت مدیریت محلی

راهبرد چهارم: شفاف‌سازی و پاسخگویی

سیاست‌های مورد اتخاذ برای این راهبرد به قرار زیر است:

- پاسخگویی مستمر بصورت دوره‌ای به خواسته‌ها، سؤال‌ها و مشکلات مردم
- ارائه اطلاعات شفاف و واضح از وظایف سازمان‌ها و نهادها، اقدامات صورت گرفته به عموم مردم
- کالبد شکافی واضح و شفاف مشکلات و مسائل سازمان‌های و نهادهای ذی‌مدخل در اجرای طرح‌های در طرح‌های توسعه شهری
- برگزاری جلسات منظم و پیوسته با نهادها ذی‌مدخل برای شفاف‌سازی و پاسخ‌گویی به آنان

راهبرد پنجم: توسعه نهادهای محلی

سیاست‌های مورد اتخاذ برای این راهبرد به قرار زیر است:

- تحت اختیار نهاد اصلی محل (شورای توانمندسازی) برای در طرح‌های توسعه شهری
- رسمیت بخشی به نهادهای محلی در مدیریت طرح‌های توسعه شهری

راهبرد ششم: توسعه قوانین سامان‌دهی و خوانا نمودن آن

سیاست‌های مورد اتخاذ برای این راهبرد به قرار زیر است:

- تهیه قوانین جدید مناسب با شرایط محلی بطوریکه بتواند شرایط ساماندهی را تسهیل نماید. (با حضور نهادهای محلی)
- شفاف نمودن و تفسیر واضح قوانین در طرح‌های توسعه شهری
- ادغام قوانین و کاهش همپوشانی آنان در در طرح‌های توسعه شهری
- تدوین قوانین رسمیت بخش به جامعه و نهادهای محلی در مدیریت شهری و واگذاری اختیارات لازم برای آنان
- تدوین قوانین لازم برای ایجاد هم‌افزایی و تشریک مساعی نهادهای بین‌نهادی مختلف شهری

References

- Ahmadi, M., Rahnamaii, M., & Aliakbari, E. (2019). Factors of the Tourism Weaknesses in Urban Development Plans of Kermanshah Province. *Tourism Studies*, 14(48), 1-23. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2136705>
- Ahmadi, M., Rahnamaii, M., & Aliakbari, E. (2021). Assessment of Attractions and urban Tourism Capacities in the Study System of Kermanshah Urban Development Plans from the Tourism range. *Journal of Studies Of Human Settlements Planning*, 15(53), 1069-1084. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2247667>
- Aliakbari, E., Rahnamaei, M. T., & Ebrahimi, M. (2013). Methodology review of Urban Development plans in Iran. *Geography*, 11(37), 97-. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1136392>
- Daneshvar, M. (2021). Revealing the Components of the Process of Preparation and Approval of Urban Development Plans Using Multi-Level Situation Analysis Case Study: Mashhad Urban Development Plans. *Journal of Architecture and Urban Planning*, 14(32), 91-110. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2337966>
- Dastjerdy, M. S. (2013). Renovation of deteriorated areas and the necessity of reorientation in preparation and execution of master and detailed plans A Case study: the master and detailed plan of Isfahan City. *Bagh-e Nazar*, 10(24), 91-. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1101931>
- Farsi, T., & Honardan, A. (2015). The Role of Engineering Economic Analysis on the Motivation for Private Sector Participation (Case study: Movement of Zayanderud Passenger Terminal). *Hoviate shahr*, 8(20), 89-100. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2284447>
- Jajarmi, H. I. (2016). Critical study of urban development policies and plans in Iran. *Quarterly of Social Studies and Research in Iran*, 5(1), 79-102. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1594772>
- Khaliji, M. A., Hajinejhaz, e., & Mahdikhah, A. (2020). Spatial Analysis of Social Justice in Tabriz Metropolis by Factor Analysis. *Regional Planning*, 10(37), 109-122. Retrieved from https://jzpm.marvdasht.iau.ir/article_4000_30e6aef029a2d6c6df565e2206040392.pdf
- Masihi, V. M., & Kazaz, B. A. (2019). Application of sustainability in urban development projects based on critical discourse analysis (Case study; Karaj metropolis). *Quarterly Journals of Urban and Regional Development Planning*, 4(10), 175- 202. <https://www.magiran.com/paper/2312499>
- Mofrad, S. S., & Shemirani, S. M. M. (2017). Urban design guidance of smart growth and their application in Iran. *Bagh-e Nazar*, 13(43), 101-116. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1636633>
- Mostofi, A., Sarvari, H., Hanaee, T., & Mahdinia, M. H. (2022). Explaining the Role of the Private Sector in Implementing Urban Development Plans. *Journal of Geography and Urban Space Development*, 9(1), 1-16. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2447502>

- Pakdamankoleti, R., & Mohammadi, M. (2020). The Pathology of People's Viewpoints in implementation Of Urban Development Plans - Case Study of Sari City. *Journal of Socio-Cultural Development Studies*, 8(2), 121-147. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2136684>
- Pourahmad, A., & Khaliji, M. A. (2014). The assessment factors in improving urban services by VIKOR (case study Bonab). *Spatial Planning*, 4(2), 1-16. Retrieved from https://sppl.ui.ac.ir/article_15998_7b8036d66c6984bbc2c94cecbd375c54.pdf
- rezaei, n., Majedi, H., Zarabadi, Z. S., & Zabihi, H. (2018). Explaining the Role of Factors Affecting the Realization of Urban Development Plans (Case Study: Shiraz City). *Research and Urban Planning*, 9(34), 47-58. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1904135>
- Salari, M., & Sohi, M. S. (2017). Analyzing the Role of Constructional Violations in the Failure of Urban Development Plans of the Tehran Metropolis. *Bagh-e Nazar*, 14(51), 5-20. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1734391>
- Sarvar, R., & Ezatpanah, B. (2021). Analysis of the effectiveness of urban development plans in housing development with a futures research approach (Case: Region 3 of Zanjan). *Journal of Geography and Planning*, 25(77), 81-94. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/2340428>
- Sharifzadegan, M., & ebad ghajari, s. (2022). The role of ecological footprint in spatial development planning of sari district. *Journal of Urban and Regional Policy*, 1(2), 19-37. Retrieved from https://pur.ahvaz.iau.ir/article_691413_b75d2863ce134008c6c63e85e631701b.pdf
- Yarigholi, v., roshti, m. a., & sajadi, J. (2019). Investigating the position of the concept of urban livability in the urban development plan (case study: Master plan of Zanjan city). *Geography*, 16(59), 95-108. Retrieved from <https://www.magiran.com/paper/1964338>